अजशब्दं निर्वक्ति नहीति ॥ ७४ ॥ नोक्तेति सत्यभाषित्वात् ॥ ७५ ॥ पृथिव्यप्तेजांसिसत्वाध्वाकाशौत्यत्तदुभयात्मत्वाद्वासत्त्यनामाहमित्यर्थः पौष्करेमन्नाभिकमलोत्थे ॥ ७६ ॥ सत्वेनतायतेपालय
तेवासत्वंतनोतिविस्तारयतिवासत्वतःसत्वमस्यस्मिन्निति सत्वतः सत्वपूर्वकमेवसर्वकर्माचरतीतिसत्वतः सत्वतएवसात्वतः तायूसंतानपालनयोस्तनुविस्तारेआभ्यांसत्वशब्दपूर्वाभ्यांडः तप्पर्वमरुद्भ्यामित्यत्रश्रु
तोमत्वर्थीयस्तप्प्रत्ययोबाहुलकात्सत्वशब्दादपि अंतेतैद्धितांतानुकरणमेवप्रातिपदिकं सत्ब्रह्मतद्वंतःसत्वंतः आर्षभत्वं तेषामिदंतंत्रंसात्वतंपांचरात्रादितज्जन्यज्ञानेनदृष्टोहंसात्वतोवेत्यभिप्रेत्याह सत्वादिति ॥
॥ ७७ ॥ निराशीःकर्मनिष्कामकर्म ॥ ७८ ॥ कृषामीति कृष्णायसोलांगलकीलरूपी ॥ ७९ ॥ विशब्दःपक्षिवाचीव्योमचारित्वसामान्याद्वायुतेजसोर्मेघरूपास्वप्सुचवर्तते कुःपृथ्वीठशब्दआकाशवच

नहिजातोनजायेयंनजनिष्येकदाचन ॥ क्षेत्रज्ञःसर्वभूतानांतस्मादहमजःस्मृतः॥७४॥ नोक्तपूर्वंमयाक्षुद्रमश्लीलंवाकदाचन ॥ ऋताब्रह्मसुतासामेसत्यादे
वीसरस्वती ॥ ७५ ॥ सच्चासच्चैवकौंतेयमयावेशितमात्मनि ॥ पौष्करेब्रह्मसदनेसत्यंमामृषयोविदुः ॥ ७६ ॥ सत्वान्नच्युतपूर्वोहंसत्वंवैविद्धिमत्कृतं ॥ जन्मनी
हाभवेत्सत्वंपौर्विकंमेधनंजय ॥ ७७ ॥ निराशीःकर्मसंयुक्तःसत्वतश्चाप्यकल्मषः ॥ सात्वतज्ञानदृष्टोहंसत्वतामितिसात्वतः ॥ ७८ ॥ कृषामिमेदिनींपार्थभूत्वा
कार्ष्णायसोमहान् ॥ कृष्णोवर्णश्चमेयस्मात्तस्मात्कृष्णोहमर्जुन ॥ ७९ ॥ मयासंश्लेषिताभूमिरद्भिर्व्योमचवायुना ॥ वायुश्चतेजसासार्धंवैकुंठत्वंततोमम ॥
॥ ८० ॥ निर्वाणंपरमंब्रह्मधर्मोसौपरउच्यते ॥ तस्मान्नच्युतपूर्वोहमच्युतस्तेनकर्मणा ॥ ८१ ॥ पृथिवीनभसीचोभेविश्रुतेविश्वतोमुखे ॥ तयोःसंधारणार्थंहि
मामधोक्षजमंजसा ॥ ८२ ॥ निरुक्तंवेदविदुषोवेदशब्दार्थचिंतकाः ॥ तेमांगायंतिप्राग्वंशेअधोक्षजइतिस्थितिः॥८३॥ शब्दएकपदैरेषव्याहृतःपरमर्षिभिः॥
नान्योत्यधोक्षजोलोकेकृतेनारायणंप्रभुं ॥ ८४ ॥ घृतंममार्चिषोलोकेजंतूनांप्राणधारणं ॥ घृतार्चिरहमव्यग्रैर्वेदज्ञैःपरिकीर्तितः ॥ ८५ ॥ त्रयोहिधातवःख्या
ताःकर्मजाइतियेस्मृताः ॥ पित्तंश्लेष्माचवायुश्चएषसंघातउच्यते ॥ ८६ ॥ एतैश्चधार्यतेजंतुरेतैःक्षीणैश्चक्षीयते ॥ आयुर्वेदविदस्तस्मात्त्रिधातुंमांप्रचक्षते ॥
॥ ८७ ॥ वृषोहिभगवान्धर्मःख्यातोलोकेषुभारत ॥ नैघंटुकपदाख्यानेविद्धिमांवृषमुत्तमं ॥ ८८ ॥

नः एतेषांसमाहारोविकुठं वर्णागमेनविकुंठशब्दउत्पन्नः विकुंठानामयंश्लेषणकर्तावैकुंठइत्यभिसंधायाह मयेति विगताकुंठापंचानांभूतानांमेलनेअसामर्थ्ययस्यसःविकुंठः स्वार्थेतद्धितः इतिस्पष्टोर्थः ॥ ८० ॥
॥ ८१ ॥ अधइतिपृथिवी अक्षूव्याप्तौइत्यतोऽक्आकाशः तेउभेसंजयतिसंगेनधारयतीतिअधोक्षजइत्याह पृथिवीति अधोक्शब्दपूर्वात्संजेःकः अनिदितामितिनकारलोपः ॥ ८२ ॥ निर्वचनांतरमाह
निरुक्तमिति ॥ ८३ ॥ एकपदैःपृथक्पदैः प्राग्वंशेयज्ञशालैकदेशेअतंतिसततंगच्छंत्यस्मिन्निति अः अतसातत्यगमनेऽस्माड्डः धोक्षः दुहप्रपूरणेऽस्मात्औणादिकःसः गुणभषभावौ जायतेस्मात्सर्वमितिजः
जगल्लयस्थितिजन्मस्थानमित्यर्थः ॥ ८४ ॥ ममवन्हिस्वरूपस्यार्चिषोवर्धकमितिशेषः ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ त्रयोधातवउपाधिभूताःसंत्यस्यसत्रिधातुः ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ * सुषामादित्वात्षत्वं

Digitized by Google